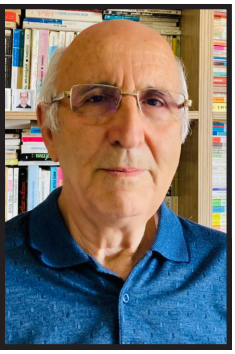
Şehrin Hafızası
Yenigün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR
CİLT: 8 • SAYI: 22
HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE
4 KASIM 2026 ÇARŞAMBA

BİR KÖYÜN HİKÂYESİNDEN ANADOLU'NUN İMKÂNLARINA: BARBAROS

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA KONYALILARIN ORDUMUZA YARDIMLARI

MUSTAFA ÖZCAN

Giriş

İkinci Dünya Savaşı sürerken halkımız orduya yahut erlerimize yardım adı altında bazı bağışlarda bulunmuştur. Bu yardımlar, hükümetin desteği ve yol göstericiliğinde, organize bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Yani sadece Konya'da değil, ülkenin bütününde büyük bir heyecan ve şevkle yapılmıştır. Basında bu konuda pek çok örnek vardır: Sözgelişi Gerede'de halk bir çırpıda iki bin yünlü eşya toplamış, Nevşehir'de ise bazı kişiler, 15 top kaput bezi ordumuza bağışlamıştır.[1]

Bu yardımların bir kısmı eşya (giyim, kuşamla ilgili) bir kısmı da paradır. Konya'daki yardımlarda en faal kurum, Konya Kızılay Cemiyeti olmuştur. Başka kurumlar da bu cemiyete yardım etmişlerdir. Yani bu işi salt cemiyet üstlenmiş değildir. Ayrıca yoksul asker ailelerine de yardımların yapıldığını görüyoruz. Dolayısıyla bu iki konuyu bir arada işleyerek bu yoldaki çalışmaları anlatacağız. Ancak bu konuya geçmeden önce Selçuk Es'in Kurtuluş Harbimiz sırasında tanık olduğu bir olayı naklederek, bu hasletin Konyalılarda eskiden beri var olduğunu göstermek istiyoruz.

Selçuk Es'in anlattığı bir yardım olayı

Selçuk Es, Kurtuluş Savaşı yıllarında rahmetli annesiyle birlikte bir kış günü, Topraklık semtinde orduya yardım toplamaya gider. Evlerin kapılarını çalarak herkesin gönlünden ne koparsa vermelerini rica ederler. Kendilerine başvurulan ihtiyar nineler, biriktirdiği birkaç kuruşu sandık köşelerinden çıkarıp verirler. Genç sayılan kadınlardan bazıları paraları olmadığından birkaç kilo bulgur, bazıları kayısı kurusu, birçokları da buğday bağışlarlar. Kısa süre içinde birkaç çuval erzak ve bir haylice de para toplanmış olur. O sırada geçmekte olan zayıf atlı köhne bir arabayı durdururlar. Durumu anlatınca yaşlıca arabacı hiçbir nakil ücreti istemeden çuvalları gideceği yere götürmek üzere yükler. Yolda arabacı, Selçuk Es'e, çift atlı bir arabası daha olduğunu, onu da ordu hizmetine verdiğini anlatır. Toplanan ve arabada yüklü bulunan eşyaları Merkez Komutanlığına tartarak teslim ederler. Selçuk Es'e de tutarı belirten bir teslim makbuzu verirler. O da bu makbuzu annesine verir. Annesi makbuzu, zamanın Konya Kadınlar Kurulu Başkan'ı rahmetli Tahir Paşazade Şerife Hanım'a gönderir.

Öte yandan o tarihlerde Kızılay Konya Şubesi'nden Selçuk Es'lerin evine top top Amerikan bezi getirilir. Annesi akşam yemeklerinden sonra komşu hanımlarla kendi evlerinde toplanırlar, evlerden getirilen dikiş makineleriyle üç boy üzerine asker çamaşırları dikilir. Ertesi günü hazırlanan çamaşırları sayarak bir torbaya doldururlar. Belediye Başkanı merhum Muhlis Koner'in evine götürürler. Oradan aldığı teslim makbuzu da Kızılay'a ulaştırılır.

Selçuk Es annesiyle yardım toplarken şöyle bir olaya tanık olur. Mahallede fakir olarak bilinen ve evin erkeği günlük yiyeceğini, amelelikle iş buldukça kazanan birisinin kapısına var-

[1] "Kahraman Erlerimize Kışlık Hediye", **Ekekon,** Sayı: 1528, 9 Birinci kânun 1940, s.1

İÇİNDEKİLER

• İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA KONYALILARIN ORDUMUZA YARDIMLARI
MUSTAFA ÖZCAN

• EĞİTSEL İLETİŞİM
PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ

• BİR KÖYÜN HİKÂYESİNDEN ANADOLU'NUN İMKÂNLARINA: BARBAROS
SERPİL YALÇINKAYA

madan geçerler. Evin erkeği kapının önünde oturmaktadır. Eşi onların pencereden geçtiğini görünce kapıya gelir, Selçuk Es ve annesine seslenir. Yanına giderler, neden onlardan yardım istemediğini sorar. Eşi, "Neyimiz var da vereceğiz hay hatun" der. Kadın ise avucunda sıkıştırdığı elli lirayı Selçuk Es'e uzatarak, "pencereye perde alalım diye şu parayı toplamıştım, şimdi vatan yardıma muhtaç iken pencere perdesinin sırası mı, al bu bağışımızı" diyerek parayı verir, ellerini kaldırarak, "Ulu Tanrım, milletimize, ordumuza yardım et, daima muzaffer eyle" diye de dua eder. Bu sözler Selçuk ve annesinin gözlerinde yaşlar birikmesine yol açmıştır.[2]

Erlerimize yardım adı altında yapılan bağışlar

Kahraman erlerimize kışlık armağan işinin süratle başarılması için faaliyetin teşkilatlandırılması etrafında ilk önce CHP Vilâyetinin idare heyeti toplantı yaparak önemli kararlar alır. 24 İkinci teşrin 1940 20.30'da Spor Bölge salonunda esnaf teşekkülleri, mahalle temsilcileri, spor kulüpleri idare heyetleriyle parti teşekküllerinden gelen zevat toplanarak armağan hususunda hangi adımların atılması gerektiğini tartışırlar. Öncelikle işlere hız verilmesi yolunda ortak bir karara varmışlardır.

Kışlık armağan işlerinde muntazam ve seri bir surette başlatılması için bir komisyon oluşturulur. Komisyonda Vali Muavini İslâm Macid'in komisyon başkanı, Parti Meclisi Reisi Halis Ulusan, Belediye Başkanı Dr. Muhsin Dündar, Halkevi Başkanı Ferit Uğur, Kızılay Başkanı Rüstem Sungur ise üye olarak görev almışlardır. Ayrıca ikinci derecede (yani alt) komiteler de kurulmuştur.

Bundan başka Halkevinin müzaheretiyle, (teşvik ve katkısı ile) Bayan Mevhibe İnönü'nün başkanlığında merkezi Ankara olan Yardım Sevenler Cemiyetinin Konya'da bir şubesinin açılması uygun görülmüştür. Bunun için de 28 İkinci teşrin 1940 Perşembe günü saat 15.30'da Halkevinde bayanlar arasında bir toplantı yapılarak idare heyeti seçilmesi ve cemiyetin kışlık hediye işleri ile meşgul olmasına karar verilmiştir.[3]

Bu arada Konya Kızılay Cemiyeti, basında bir ilân yayımlar. Burada yurt ve ulussever Konyalılara hitap edilmektedir. Askerlik görevini yapmakta bulunan şerefli erlerimize kışlık armağan olmak üzere kolsuz pamuklu ve kapalı işlik ile yün çorap ve bilezikli yün eldiven hazırlanarak ayniyat makbuzu mukabilinde Kızılay Cemiyeti Konya merkezine teslim etmeleri istenilmektedir. Tez elden bu lüzumlu yardımın yapılmasının gerektiğini ve her evin en az üç parçadan ibaret kışlık armağanın seve seve verecekleri hatırlatılmaktadır. Ayrıca Kızılay Cemiyeti, Konya merkezinde mintan örneği bulunduğunu ifade etmektedir.[4]

Konya Kızılay Cemiyeti bununla yetinmemiş, pamuklu içlik için de ilân vermiştir. Kahraman erlerimize kışlık armağan yaptırmak isteyen halka, kolaylık olmak üzere, Kızılay Cemiyeti altında Terzi Kaptan ve Kebapçılar İçinde Terzi Alı Tombak'ın isimlerini de zikreder. Bu kişilerin istenilen pamuklu içlikleri derhal yapacakları belirtilir. İlanın altında Kışlık Armağan Komitesi adına rastlarız…[5] Kışlık eşya için oluşturulan bu komite, faaliyetine aralıksız devam eder.[6] Hatta halka bu kıymetli görevi hatırlatan birer mektup göndermiştir. Bunun faydası görülmüş, bağışların miktarının gün geçtikçe arttığı tespit edilmiştir.[7] Yine Yardım Severler Cemiyeti 2 Birinci kânun 1940 Pazartesi günü Halkevinde, reisleri Bayan Dr. Fahriye Gürel'in başkanlığında toplanmış, bir hafta sonra umumi bir toplantı yaparak çalışmalara hız vermeyi kararlaştırmışlardır.[8] Aynı cemiyet bu toplantıların neticesinde yeni yeni toplama heyetleri oluşturmuştur. Bu heyetler 7 Birinci kânun 1940 Cumartesi gününden itibaren mahallelere dağılarak, derleme işine başlamışlardır. Cemiyetin vereceği geçici makbuzların daha sonra Kızılay'ın resmi makbuzlarıyla değiştirileceği ifade edilmiştir.[9]

Basında bir de Hayır Sevenler Cemiyeti'nden bahsedilmektedir. Bu yeni kurulan cemiyetin de yaptığı çok faydalı işlerin başında kahraman erlerimize kışlık hediye toplamak olmuştur. Cemiyete mensup altmış kadar

vatansever bayan, mahallelere giderek ev ev dolaşmak suretiyle birçok hediyeler toplamışlardır. Toplanan 269 çift yün eldiven, 12 yün başlık ve 20 yün kazak, 209 pamuklu, 431 yün çorap gibi eşyayı Kızılay Cemiyetine götürüp teslim etmişlerdir. Ertesi gün, cemiyetin idare heyeti, üyelerini, Halkevi'nde bir toplantıya davet etmiş ve orada yeni yeni kararlar almıştır. Bunların en önemlisi geliri hayır işlerinde sarf edilmek üzere yılbaşı için bir balo düzenlemektir. Balonun şimdiye kadar verilenlerin en iyisi olması için azami titizlik gösterilir.[10]

1940 yılı Aralık ayı sonlarına doğru Kızılay Kurumuna, toplamda 3181 pamuklu, 4252 çift yün çorap, 2293 çift yün eldiveni 49 fanila, 11 başlık ve 5 yün kazak bağışlanmıştır. Kışlık eşya için kurulmuş komiteler hız kesmeden çalışmalarını sürdürürler.[11] Konya Kız Öğretmen Okulunun öğrencileri de bu kervana katılır. Bizzat kendi elleriyle 94 pamuklu mintan, 23 çift yün eldiven, 83 yün çorap hazırlayıp Kızılay'a teslim ederler.[12]

Bir süre sonra Konya Kızılay yönetimi bir kere daha kamuoyuna açıklamalarda bulunur. Buna göre askeri ambara 3525 adet pamuklu mintan, yün kazak, 5034 çift yün çorap, 2843 çift yün eldiven armağan olarak teslim edilmiş, bunun neticesinde toplam bağış şu sayılara ulaşmıştır: 3715 pamuklu mintan ve kazak; 5685 çift yün çorap, 3150 yün eldiven. Bunlarla yetinmeyen Konya'nın fedakâr insanlarının bağışlara hızla devam etmekte olduğu bildirilmiştir:[13]

Bu arada yani 1941 yılı Şubat'ında Kızılay Umumi Merkezi'nden gönderilen bir yazı ile karşılaşırız. Yazıda küçük bir uyarıda bulunulmaktadır: Buna göre kışlık hediyelerden pamuklu mintan şimdiye kadar çok miktarda toplanmıştır. Üstelik orduda külliyetli ve bol miktarda mevcuttur. Onun yerine tercihen don ve gömlek gibi çamaşırlarla yün çorap ve yün kuşak verilmesinin daha yararlı olacağı belirtilmiştir.[14]

Konya halkının Türk ordusu erlerine kışlık armağan olarak üçüncü defa Milli Savunma Vekâleti levazım, eşya ve teçhizat ambarına, 586 pamuklu mintan ve yün kazak, 1430 çift yün çorap, 921 çift yün eldivenlik bir katkıda bulunmuştur. Önceden iki defa teslim edilenlerle birlikte umumi toplam 3536 adet pamuklu mintan ve yün kazak, 5034 çift yün çorap ve 2843 çift yün eldiven olduğu Kızılay Cemiyeti Konya Merkezi İdare Heyeti'nin gönderdiği tezkereden anlaşılmaktadır.[15] Bu tezkereden on, on beş gün kadar sonra basına, toplanan eşya hakkında yeni bir açıklama yapılmıştır. Bu açıklamaya göre askeri ambara, 3525 adet pamuklu mintan, yün kazak, 50 çift yün çorap ve 2843 çift yün eldiven teslim edilmiştir. Böylece bu sayı; 3715 pamuklu mintan ve kazak, 5685 çift yün çorap ve 3150 çift yün eldivene ulaşmıştır.[16] Kızılay Cemiyeti Konya Merkezi'nden gelen yeni bilgilere göre, Cemiyet'e, dördüncü defa olarak 4041 adet pamuklu mintan, 4233 çift yün eldiven, 7083 çift yün çorap ve yanında 58 kilo ağırlığında iki bakır kazan teslim edilmiştir. 1941 yılında teslim edilen bu son parti ile toplam 15369 parça eşya, şanlı ordumuzun emrine verilmiş olmaktadır.[17]

Kızılay ve Yardım sevenler Cemiyeti, Konya Merkez heyetlerinin oluşturdukları komite, faaliyetine 1942 yılında da devam eder. Ordu, devlet ve millet iş birliği çerçevesinde halka aydınlatıcı konuşmalar yapılır ve bu kere dördüncü defa olmak üzere yardım gerçekleştirilir. Buna göre Kızılay Cemiyeti Umum Merkezine 445 lira 96 kuruş gönderilmiş ve ayrıca 169 parça muhtelif yünlü eşya, askerî mıntıka teçhizat ambarına teslim edilmiştir. Başka bir ifadeyle söylersek, 5134 lira 77 kuruş nakit, 1625 de eşya toplanmıştır.[18] Bir ay içinde bu sayılar hızla değişmiştir: 1493 yün çorap, 1241 yün eldiven, 93 yün kuşak, 3 avcı yeleği, 10 kar başlığı, 7 yün fanila, 7 yün kazak, 70 pamuklu mintan, 88 gömlek yani 2990 kalem eşya ve 5518 lira 43 kuruş ilgi-

10 "Hayır Sevenler Cemiyeti Çalışıyor", Ekekon, Sayı:1542, 23 Birinci kânun 1940, s.3
11 "Kahraman Erlerimize", Ekekon, Sayı: 1528, 26 İkinvu teşrin 1940, s.2
12 "Kız Öğretmen Okulu Hamiyetli Talebesinin Kahraman Erlere Kışlık Armağanı", Ekekon, Sayı: 1555, 28 Birinci kânun 1940, s.2
13 Ekekon, Sayı: 1567, 17 İkinci kânun 1941, s.2
14 "Muhterem Halkımızdan Bir Dilek", Ekekon, Sayı: 1592, 14 Şubat 1941, s.2
15 "Kahraman Erlerimize Kışlık Armağan", Ekekon, Sayı:1560, 4 İkinci kânun 1941, s.2
16 "Kahraman Erlerimize: Yapılan Hediye Miktarı 12550'ye Baliğ Oldu", Ekekon, Sayı: 1567, 17 İkinci kânun 1941, s.2
17 "Kahraman Erlerimize Kışlık Armağan 15369 Parça Pamuklu ve Yünlüye Vardı", Ekekon, Sayı:1588, 10 Şubat 1941, s.2
18 "Kahraman Erlerimize, Şehir Halkının Verdiği Kışlık Hediyeler", Ekekon, Sayı:1858, 7 Şubat 1942, s.2

lilere takdim edilmiştir. Bu bilgilerden sonra bir daha yardım konusuna rastlanmamıştır. Kısaca bu, son yardım olarak görülmektedir.[19]

İlçelerde yardım olayları

Konya'da sadece merkezde değil ilçelerde de bir hayli yardım yapılmıştır. Zaman zaman bunlar basına yansımıştır. Bu bilgileri bir araya getirdiğimizde şöyle bir tablo ile karşılaşıyoruz.

1941 yılında **Beyşehir**'in hamiyetli insanları, kahraman ordumuza şu bağışta bulunmuştur: 3500 çift yün çorap, 900 çift eldiven, 75 pamuklu kolsuz yelek, 3 yün fanila, 37 yün fanila ile 451 lira. Beyşehir halkı bu yardımları ilgililere makbuz mukabilinde teslim etmiştir[20].

Cihanbeyli'den A.R. Serin'in bildirdiğine göre hudutlarımızı bekleyen kahraman askerlerimize, ilçe halkı ve köyleri tarafından kışlık hediyesi olarak 1739 çift yün çorap, 300 çift yün eldiven, 17 Kazak ve 35 adet pamuklu mintan ile 304 lira 31 kuruş bağışta bulunulmuştur. Bunların hepsi Kızılay genel merkezine gönderilmiştir.[21]

Doğanhisar'dan yapılan yardımlar ise şöyle haberleştirilmiştir: "Nahiyemizde kahraman erlerimize kışlık hediye tedariki için çalışılmaktadır. Şimdiye kadar yün çorap, eldiven, don ve gömlek olarak Akşehir Kızılay kurumuna yedi yüz altmış parça eşya teberru edilmiş ve makbuzu alınmıştır.

Hamiyetli Doğanhisarlılar ve nahiyeye bağlı köylerimizin fedakâr halkı yardımlarına devam etmek suretiyle ordumuza ve erlerimize nasıl candan ve gönülden bağlı olduklarını ispatlamışlardır."[22]

Çumra da askerlerimize armağan için adeta seferber olmuştur. Kışlık armağanlar için güzel bir örgüt oluşturulmuştur. Çumra'nın bütün önde gelen hanımları, bilinçli bayanlar bir yerde toplanır ve aralarında bir iş bölümü yaparlar. Kimisi dikiş diker, kimisi örgü örer. Bir kısmı da ham yünü bükerek mamul hale getirir. Kısacası Çumra'nın yüksek duygulu insanları bir vatan borcunu büyük bir iftihar ve memnuniyetle gerçekleştirirler.[23]

Çumra'daki kadınların iş bölümü, el birliği yaparak çok olumlu neticeler aldıklarını görüyoruz. İlçede yüksek hamiyetli kadınlar her gün çorap, eldiven örmekte, pamuklu dikmektedir. Bunun neticesi olarak Kızılay merkezine 1024 yün çift çorap, 434 çift yün eldiven, 163 pamuklu, 2 yün fanila ve 1 kazak teslim edilmiştir.[24]

Öte yandan 1941 yılında Çumra ilçe merkezi ve civar köylerden yapılan bağışlar Halkevi Reisi ve Kızılay üyelerinden Murat Gören tarafından getirilip askeri yetkililere verilmiştir. Teslim edilen eşyaların dökümü şöyledir:1354 çift yün çorap, 641 çift yün eldiven, 207 pamuklu, 6 yün fanila ve 1 kazak. Kısaca toplam 2209 parça "eşyadır.[25]

Karapınar ilçesi halkı tarafından verilen hediyeler de Karapınar Kızılay koruma üyelerinden Ahmet Okur eliyle teslim edilir: Bunlar da 590 çift yün çorap, 8 pamuklu çorap, 245 çift yün eldiven, 11 pamuklu, 4 faniladır. İlçede hediye toplanmasına aralıksız devam edilir.[26]

Öte yandan 1942 yılında da bu iş sürdürülmüş ve Karapınar'da 393 yün çorap, 101 yün eldiven, 10 gömlek, 23 don toplanmıştır.[27]

Erlerimize kışlık hediye temini için Ermenek'te 500 lira nakit para toplandığı bildirilmiştir.[28]

Akşehir'de ise şanlı erlerimiz için 1500 lira nakitle 123 çift çorap, 10 çift eldiven, 3 don ve 5 gömlek yardımı yapılmıştır.[29] Akşehir'in Yunak nahiyesi müdürü Emin Özbak'tan öğrenildiğine göre nahiyeye bağlı 53 köyde, kahraman erlerimize kışlık armağan için büyük bir istekle yün çorap, eldiven ve fanilalar hazırlanmıştır. Bu tür bir faaliyetin, Akşehir'de de hararetle devam ettiği gözlenmiştir.[30]

---

[19] "Kışlık Hediye", **Ekekon,** Sayı: 1869, 6 Mart 1942, s.2
[20] "Şehir Haberleri", **Ekekon,** Sayı: 1588, 10 Şubat 1941, s.2
[21] "Cihanbeyli'de: Kahraman Askerlerimize Kışlık Armağan", **Ekekon,** Sayı. 1607, 4 Mart 1941, s.2
[22] "Doğanhisar'da Erlerimize Kışlık Armağan ^ ", **Ekekon,** Sayı: 1562, 7 İkinci kânun 1941, s.2
[23] "Çumra'da Akerlerimize Armağan İçin Bayanlar Çalışıyor", **Ekekon,** Sayı: 1535, 5 Birinci kânun 1940, s.3
[24] "Çumra'nın Hediyeleri", **Ekekon,** Sayı. 1558, 26 Birinci kânun 1940, s.2
[25] "Kazalarımızdan Gönderilen Hediyeler de Geliyor", **Ekekon,** Sayı: 1569, 20 İkinci kânun 1941, s.2
[26] "Kazalarımızdan Gönderilen Hediyeler de Geliyor", **Ekekon,** Sayı: 1569, 20 İkinci kânun 1941, s.2
[27] **Ekekon,** Sayı: 1852, 24 İkinci kânun 1942, s.2
[28] "Erlerimize Kışlık Hediye", **Ekekon**, Sayı: 1852, 24 İkinci kânun 1942, s.2
[29] **Ekekon,** Sayı: 1858, 7 Şubat 1942, s.2
[30] "Akşehir'de Kahraman Erlere Kışlık Hediye", **Ekekon,** Sayı: 1544, 16 Birinci kânun 1940, s.2

Asker Ailelerine Yardım

Bu konunun bir de asker aileleri boyutu vardır. Hükümet, oğlu askere giden fakir aileleri de düşünmüş ve illerdeki yetkili kurulları harekete geçirmiştir. Basında bu konudaki ilk habere 1940 yılı içinde rastlıyoruz. 111 numaralı kanun mucibince askerde bulunan erlerin ailelerine yapılacak yardım tahakkuku tamamlanmış ve yardım cetvelleri mahallelere asılmıştır. Cetvellerde tahakkuk ettirilen esaslar çerçevesinde tahsilat işlemlerine başlanmıştır. İşlemlerin tamamlanması üzerine Ağustos ayı (1940) içinde 60-70 kadar bir aileye belirli bir maaş tahsis edilmiş ve ödemede bulunulmuştur.[31] Yine bu arada Büyük Millet Meclisi'ne asker ailelerine ilişkin yardım yapılması için bir önerge verilmiş, bunun ihtiyatlarla birlikte kur'a erlerinin de muhtaç ailelerine teşmil edilmesi istenmiştir. Bu yardımın yılda 18 milyon lirayı bulacağı belirtilmiştir.[32]

Asker ailelerine yardım hususunda yazışmalara atfen Belediye bir karar alır. Belediyece alınan bu karar mucibince, bir nüfusa 4, iki kişiye 5, üç kişiye 7, dört kişiye 8 ve dörtten fazla nüfusa on lira verilecektir. Ailedeki nüfus sayısı daha fazla olanlar için Belediye encümeni ayrıca bir karar alacaktır. Yardım her aybaşında düzenli olarak yapılacaktır.[33]

Asker ailelerine bireysel yardımlar da eksik olmaz. Konya'nın en hayırsever kişilerinden biri olan Ahmet Haşhaş, asker ailelerine verilmek üzere Belediye'ye yüz lira bağışta bulunur. Yine birçok fakir çocuğun hamisi olan merkez eczanesi sahibi Ali Rıza Kilimci ise bu iş için Belediye'ye 30 lira vermiştir.[34] Benzer bir bağış da hamiyetli tüccarlardan Şevrola Acentası sahibi Mehmet Tuncer'den gelmiştir. Tuncer, asker ailelerine yardım olmak üzere Belediye muhasebesine otuz lira vererek önemli bir katkıda bulunmuştur.[35]

Asker aileleriyle fukaraya dağıtılmak üzere Konyalı yapağı tüccarı Yusuf Arkan, bir balya yün: fakir çocuklara dağıtılmak amacıyla acente Güzel Rıfat 20 çift ayakkabı ve Hilmi Kulluk da Yardım Sevenler Cemiyetine 25 lira yardımında bulunmuşlardır. Yardım Sevenler Cemiyetine karşı gösterilen alâkadan dolayı dernek başkanı Saadet Ataker (Valinin eşi) hayır seven bu zevata basın yoluyla alenen teşekkür etmiştir.[36]

1941 yılı Aralık ayı ortasında Kızılay mahalle temsilcileri vasıtasıyla evlere birer matbu zarf dağıtılır. Aileler yapabilecekleri yardımları bu zarflara yazmak suretiyle bildirecektir. Kızılay'ın bildirdiğine göre ayrıca hayır cemiyetlerine ve fakirlere büyük yardımlarda bulunan tüccar Ahmet Haşhaş ve demir tüccarı Kasım Kaymak yüzer lira göndermişlerdir. Bunlara Güherçile Fabrikası sahibi Nuri Süder'in 1 liralık nakdi yardımını da eklemek gerekmektedir.[37]

Ereğli Belediyesi, muhtaç asker ailelerine 1942 yılı Şubat ayında 1530, Mart'ta 541; Nisan'da 213 lira nakdi yardımda bulunduğunu açıklamıştır.[38] Yine Akşehir'de Mart ayı içinde muhtaç asker ailelerine 741 lira 60 kuruş nakdi yardımda bulunulmuştur.[39]

Muhtaç asker ailelerine yardım için çıkarılan 4119 nolu kanunda gelir kaynakları gösterilmiştir. Bu kaynaklar yeterli olmadığı takdirde o kanunun 7. maddesi gereğince devlet, belediye ve hususi idareler memurlarının (maaşı elli liradan yukarı olanlardan) maaşlarından yüzde birinin bağış olarak kesilmesine izin vermiştir.

Yalnız bu kesintiler, emekli ve yetim (eytam) maaşlarından yapılmayacaktır. Bu paraları ihtiyaç ve icaba göre Belediyeler, bankalarından mahalli ziraat bankalarına göndereceklerdir. Bu konuda Dâhiliye Vekâleti, ilgililere bir tamim yollamıştır.[40] Vekâlet bu kesintilerin dökümünü, Valilerden istemiş, daha sonra da kendisinden izin alınarak dağıtılmasını emretmiştir.[41] Aynı vekâlet, asker ailelerine yardım mükellefiyetinin, ecnebi tebaayı da

[31] "Askere Gidenlerin Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı. 1441, 17 Ağustos 1940, s.2
[32] "Asker Ailelerine Yılda 18 Milyonluk Yardım Yapılacak", Ekekon, Sayı: 12 Ağustos 1941
[33] "Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı: 1459, 24 Birinci teşrin 1940, s.3
[34] "Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı: 1606, 3 Mart 1941, s.2
[35] "Asker ailelerin Yardım", Ekekon, Sayı: 1562, 7 İkinci kânun 1941, s.2
[36] "Hamiyetli Yurttaşlarımız", Ekekon, Sayı: 1816, 7 İkinci teşrin 1941, s.2
[37] "Kahraman Erlerimize Kışlık Hediye Alınmak Üzere Nakdi Yardımda Bulunanlar", Ekekon, Sayı: 1337, 15 Birinci kânun 1941, s.2
[38] "Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı: 1896, 5 Mayıs 1942, s.2
[39] "Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı: 1888, 16 Nisan 1942, s.2
[40] "Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı:1854, 29 İkinci kânun 1942, s.2
[41] "Asker Ailelerine Yapılacak Yardımın Tevziat Şekli", Ekekon, Sayı:1912, 11 Haziran 1942, s.2

kapsadığını açıklamıştır.[42]
Fevkalâde maaş zammının ardından aylıkları 50 lirayı geçenlerden de kesintiler yapılıp yapılmayacağı hususunda tereddüde düşen Valiler, bu durumu Dâhiliye Vekâletine sormuşlardır.[43] Maliye Vekâleti yazdığı cevabi yazısında bu uygulamanın onlar için de geçerli olduğunu bildirmiştir.[44] Kısaca hem Maliye hem de Dâhiliye Vekâleti uyarı yazılarıyla yanlış anlamaların önüne geçmiştir.

Sonuç

Olayın iki boyutu vardır. İlki erlerimize kışlık eşya yardımıdır. İkincisi ise asker ailelerine yardımdır. Bu konuda dayanılan yasal madde söz konusudur. Yani hepsi kanun çerçevesinde yapılan yardımlardır. Dolayısıyla hükümetin, bilhassa İçişleri ve Maliye Bakanlığının (Vekâletinin) yasal zemini hazırlamasıyla gerçekleşmiştir.

Erlerimize kışlık armağan adını taşıyan bu bağışların illerdeki yürütücüsü Kızılay Cemiyeti olmuştur. Ancak her şeyi Kızılay Cemiyeti'nin yaptığını söylemek mümkün değildir. Ona büyük katkı yapan birkaç sivil kuruluş da vardır. Bunların başında Yardım Sevenler Cemiyeti gelmektedir. Aslında bu cemiyet de o yıllarda önce Ankara'da daha sonra da diğer vilâyetlerde kurulan ve çok hayırlı işler yapan bir cemiyettir. Onu bir de Konya Hayır Cemiyeti izlemiştir. Çünkü o da o sıralarda faaliyete geçen ve erlere yardım işinde önemli katkılarda bulunan bir cemiyettir. Bunların ötesinde bireysel katkılarda bulunan hayırsever insanlar vardır. Bazıları hem asker ailelerine yardım etmiş hem de Kızılay'ın ordumuza giysi, eşya katkısına destek vermiştir.

Basından öğrendiğimize göre, kahraman erlerimize kışlık armağan kampanyası dört kere tekrarlanmıştır. Yani 1940 yılı sonbaharında başlayan bu kampanya için zaman zaman vilayetlerde çeşitli toplantılar yapılarak işin önemi vurgulanmış ve kampanyaya geniş katılımın sağlanmasına çalışılmıştır.

Belediye ve Konya Halkevi de bu yardımın gerçekleşmesinde pay sahibidir. Hem bürokratik işlerin çözülmesinde hem de yardımın giderek yaygınlaştırılmasında, illerdeki öbür kurumlarla birlikte hareket edilmesinde onların da yardımı büyüktür. Ordumuza, erlerimize katkıları son derece manevi değeri yüksek bir anlayışın ürünüdür. Bu işte katkısı bulunan kurum ve insanları takdir etmemek mümkün değildir. Konuyu değerlendirirken dünyadaki savaşı (II. Dünya Savaşı), önce ve daha sonra gelen kıtlık yıllarını, uzun askerlik sürelerini, dünyadaki ekonomik sıkıntıları da dikkate almak gerekmektedir.

[42] "Asker Ailelerine Yardım İşi", Ekekon, Sayı: 1908, 2 Haziran 1942, s.2
[43] "Asker Ailelerine Yardım İşi", Ekekon, Sayı: 1962, 3 Birinci teşrin 1942, s.2
[44] Asker Ailelerine Yardım", Ekekon, Sayı: 1929, 21 Temmuz 1942, s.2

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet Sevgi

حرصلرك اك بويوكى پادشاه اولمه حرصيدر، ديير بويكلر
باق، بابايله اوغول تخت قاوغاسينده خلقى أولومه سوركلر

HIRSLARIN EN BÜYÜĞÜ

Hırsların en büyüğü padişah olma hırsıdır, der büyükler,
Bak, babayla oğul taht kavgasında halkı ölüme sürükler.

(Ahmet Sevgi)

EĞİTSEL İLETİŞİM

PROF. DR. FİRDEVS GÜNEŞ

İletişim anlamları ortak hale getirme sürecidir. Eğitsel iletişim ise çağdaş eğitimin can damarıdır. Öğretmen ve öğrenciler arasında gerçekleşen bu iletişim, bilginin aktarılması, becerilerin geliştirilmesi ve öğrencilerin yetiştirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu nedenle sistemli çalışmalarla eğitsel iletişim teknikleri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bilindiği gibi eğitsel iletişim, öğretmenin bilgi, beceri, tutum ve davranışları öğrencilere etkili bir şekilde aktarma veya paylaşma sürecini ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle öğretmenin öğrenmeyi kolaylaştırmak için öğrenciye yönelik eğitim çalışmalarını içermektedir. Ancak bu süreç genel iletişime göre çok farklı ve çok karmaşıktır. Sadece bilgi aktarma değil, aynı zamanda uygun öğrenme ortamı oluşturma, karşılıklı etkileşim sağlama, derse aktif katılma ve olumlu geri bildirim sağlamayı da kapsamaktadır. Böylesine önemli bir etkinlik olan eğitsel iletişim, güvenli ve demokratik bir sınıf ortamı oluşturma, öğrenmeyi kalıcı ve etkili hale getirme, öğrencinin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirme ile geleceğine yön vermeyi amaçlamaktadır.

Eğitsel iletişim, süreç olarak genel iletişim modelinin öğelerini aynen barındırmakta ancak içerik olarak eğitsel bir amaç taşımaktadır. Bu nedenle genel iletişime göre büyük önem taşımaktadır. Eğitsel iletişimin temel ögeleri öğretmen, öğrenci, mesaj, kanal, geri bildirim ve gürültü olarak sıralanmaktadır. Öğretmen, mesajı hazırlayan, düzenleyen ve ileten kişidir. Yani iletişimi başlatan taraftır. Öğrenci, mesajı alan, yorumlayan ve anlamlandıran kişidir. Mesaj, öğrenciye aktarılması hedeflenen bilgiler, kazandırılmak istenilen beceri ve davranışlardır. Kanal, mesajın öğrencilere ulaştırılma yoludur. Sözlü anlatım, ders notları, yazı, videolar, sunumlar, beden dili gibi. Geri bildirim, öğrencinin mesajı alıp almadığını ve ne kadar anladığını gösteren tepkilerdir. Örneğin soru sorma, baş sallama gibi. Gürültü ise iletişimi engelleyen unsurlardır. Sınıfın fiziksel koşulları, öğrencinin dikkat dağınıklığı, ikili konuşmalar gibi.

Eğitsel İletişim Teknikleri: Öğretmenler derste çeşitli iletişim teknikleri kullanmaktadır. Eğitsel iletişimi başarıyla sürdürmek için kullanılan bazı teknikler şöyledir;

***Dili sadeleştirme:** Her seviyedeki öğrencinin iyi anlaması için derste açık ve sade bir dil kullanmak, teknik terim ve kavramları açıklamak, örneklendirmek.

***Görsel kullanma:** Kavramları iyi anlatmak için şekiller, grafikler, diyagramlar, resimler ve görseller kullanmak, video, simülasyon ve filmlerden yararlanmak.

***Aktif dinleme:** Çift yönlü iletişimi sağlamak için öğrencilerin görüş ve önerilerini almak, düşüncelerine değer vermek, onları sabırla dinlemek ve sorularını cevaplamak,

***Geri bildirim:** Öğrencileri derse aktif katılmaya teşvik etmek, becerilerini geliştirmeye yönelik ayrıntılı geri bildirim vermek ve özgüveni artırmak için desteklemek,

***Olumlu dil:** Hataları cezalandırmak yerine gelişim odaklı olumlu bir dil kullanmak, öğrencilerin ihtiyaç, beceri ve öğrenme stillerine yardımcı olmak.

***Beden dili:** İletişim sürecinde göz teması, jest ve mimikler, ses tonunu doğru ayarlama gibi teknikler kullanmak.

***Üçlü İletişim:** Mesajın etkisini artırmak için öğretmen ve öğrenci dışında üçüncü bir kişi ya da araçtan yararlanmak, mesajı onun aracılığıyla iletmek.

Eğitsel iletişim teknikleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Öğretmen sınıfın durumuna ve düzeyine göre daha farklı teknikler de kullanabilmektedir. Önemli olan uygun olanı seçmektir.

Teknikleri Uygulama: Bazı sınıflardaki öğrenciler çalışkan, azimli ve yetenekli olmakta, uyum içinde çalışmakta ve birbirlerini güdülemektedirler. Bu sınıflarda başarıya ulaşmak için sistemli çalışma ve tekrarın önemli rol oynadığı açıklandığında öğrenciler hemen mesajı almakta, "Öğretmen yeterince çalışmadığımızı düşünüyor" diyerek harekete geçmektedir.

Ancak bazı sınıflarda durum böyle değildir. Öğretmen öğrencilere daha düzenli çalışmaları gerektiğini açıklıyor. Sınıfa, başarının azim veya sürekli çaba göstermeye bağlı olduğunu anlatıyor. Örnekler veriyor. Eğitsel mesaj doğru. Ancak işe yaramıyor. Öğrenciler şöyle cevaplıyor: " Evet, biliyoruz." Bütün sınıf kibarca dinliyor ama hiç davranış değişikliği olmuyor. Sorun burada başlıyor. Tartışmalar veya konuşmalar bazen ters etki yaratıyor. Psikolojik tepki veriyorlar. Öğrencileri ikna etmeye çalıştıkça, daha çok direniyorlar. Eğer öğrenci direniyor, değişmiyorsa, bunun nedeni henüz çalışma mantığını anlamamış demektir. Öğretmen tavsiyelerde bulunuyor. Ama öğrenciler tavsiyeleri reddediyor, tavsiyeyi veren öğretmeni eleştiriyor, tam zıt örnekler arıyorlar. Bazen kendilerine önerilenin tam tersini bile yapıyorlar. Böyle durumlarda üçlü iletişim tekniği yaralı ve etkili olmaktadır.

Üçlü İletişim Tekniği: Üçlü iletişim tekniği üç temel ögeye dayanmaktadır. Bunlar mesajı iletmek isteyen öğretmen, mesajı alan öğrenci ve mesajı ileten üçüncü bir kişi veya araç olmaktadır. Bu teknikte mesaj doğrudan öğretmen veya eğitici tarafından değil, bir başkasının ağzından verilmektedir. Ya da bir video aracılığıyla iletilmektedir. Öğretmen sadece mesajın iletilmesini sağlamaktadır. Örneğin, öğrenciye "Çalışmanın çok önemli olduğunu, iyi bir gelecek için üniversite diploması gerektiğini" söylüyor. Öğrenci "Bazı insanların üniversite diploması olmadan da başarılı olduklarını, çok para kazandıklarını söylüyor. Öğrenciye "akıllı olduğunu, biraz daha çalışırsa çok başarılı olacağını" söylüyor. Öğrenci "matematikten aldığı kötü notları sıralıyor". Öğretmen "bunun doğru olmadığını" söylüyor, öğrenci ısrar ediyor. Konuşmalar ters tepki yaratıyor ve öğrenci eğitsel iletişime kendini kapatıyor. Böyle durumlarda üçlü iletişim tekniği dikkatle uygulanmalıdır.

Uygulanması: Bu teknikte öğrenciyi doğrudan ikna etmeye çalışmak yerine, üçüncü bir ses ya da araç devreye sokulmaktadır. Üçüncü ses ya da kişi bir sporcu, şarkıcı, oyuncu, müzisyen, araştırmacı, eski öğrenci, yazar veya başka birine ait olabilir. Araç olarak bir video, bir kitap, bir tanık veya bir olay kullanılabilir. Üçlü iletişim sürecinde öğrenciye "Başarı olmak için sürekli tekrar yapmak gerekir" uyarısı yapılmıyor. Müzisyenin bir müzik parçasını doğru çalmak için saatlerce deneme yaptığını anlatan bir sahne gösteriliyor. Ayrıca çeşitli örnekler veriliyor. "Alman piyanist ve besteci Beethoven 26 yaşından itibaren işitme sorunları yaşamaya başlaması ve ileri yaşlarda tamamen sağır olmasına rağmen müzik tarihinin en büyük başyapıtlarını bestelemiştir. Bunun için defalarca ve yıllarca çalışmıştır," gibi. Öğrencilere "Hata yapılarak öğrenilir, hataları kabul etmelisiniz." demek yerine bir bilim insanının çalışmaları anlatılabilir. Örneğin "Thomas Edison havası boşaltılmış bir ortamda ışık yayan ve düşük akımla çalışan bir ampul yapmak için yıllarca çalışmıştır. Ampul içinde ışık saçan yüksek dirençli ince tel yani filaman için yaklaşık üç bin (3000) deneme yapmış ve elektrik ampulünü icat etmiştir." Böylece birçok başarısız girişim ve deneme sonunda ampulü bulmuştur. Bu şekilde binlerce kez tekrarlanan hareketleri, yenilgileri, düzeltmeleri ve yıllarca süren eğitimi anlatan, güçlü duygusal etkiye sahip üst düzey bir sporcuyla yapılan kısa bir röportaj da gösterilebilir. Benzer örnekler çoğaltılabilir.

Yine öğrencilere "Sorun hafızanda değil, çalışma yönteminde." demek yerine farklı öğrenme tekniklerini uygulayan öğrencinin çalışma süreci anlatılabilir. Etkili öğrenmek farklı teknikleri keşfetmeden ve uygulamadan hiçbir bilgiyi aklında tutamayacağını düşünen genç bir adamın başarı hikâyesi anlatılabilir. Bu genç adam öğrendiklerini kalıcı hale getirmek için görsel, işitsel ve kinestetik yöntemler kullanıyor. Bilgiyi şemalar, zihin haritaları, şekiller ve çeşitli görsellerle zihnine yerleştiriyor. Aynı zamanda bilgileri sesli okuyarak, anlatarak, tartışarak sorgulayarak zihninde yapılandırıyor. Hatta uygulamalar yapıyor, örnek sorular çözüyor ve aşamaları görselleştirerek öğreniyor.

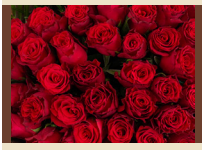
Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi öğretmenin vermek istediği eğitsel mesaj aynı kalıyor. Ancak mesajı aktaran kişi değişiyor. Böylece değişim beklenen kişiden yani öğrenciden tepki gelmiyor. Sonuç, basınç azalırsa direnç de azalıyor. Bu teknikte artık öğretmen baskı yapmıyor, sadece teklif ediyor. Doğrudan ikna girişiminde bulunarak öğrenciyle yüz yüze

gelmiyor. Öğretmen öğrencinin yanında onunla beraber bir video, bir hikâye veya bir deney izliyor. Öğrencilere "Gördünüz mü ben haklıyım" demiyor. "Bu kişi bize neyi anlamamızı sağlıyor? demiyor. Görülmesi için gereken koşulları oluşturuyor. Öğrenci artık doğrudan bir emir almıyor. Özgürce düşünme duygusunu koruyor. Psikolojik tepkiler azalıyor. Artık öğretmene karşı bir tartışmayı kazanmaya çalışmıyor. Birlikte dışsal bir durumu gözlemliyor. Kısaca mesaj daha az kişisel ve daha az tehdit edici hale geliyor.

Dikkat Edilecek Noktalar: Üçlü iletişim tekniğinde öğretmen sunumu bitirmeden önce video göstermemeli veya kitap önermemelidir. "Bakın, size en başından beri bunu söylüyordum" dememelidir. Bu ifade istenen etkinin büyük bir kısmını ortadan kaldırır. Sonucu dayatan kişi yine öğretmen olur. Şöyle de demeyin: " Görüyorsunuz, haklıydım. " Bu ifadelerden kaçınılmalıdır. Bunun yerine öğretmen şu soruları sorabilir: " Bu videoda sizi en çok etkileyen ne oldu? Bu kişinin ilerlemesini sağlayan nedir? Bu olayda neyi fark ediyorsunuz? Bu bakış açınızı değiştiriyor mu? Bunu kendi durumunuzla nasıl ilişkilendiriyorsunuz?" Bu ve benzeri sorularla öğrencilerin olayın farkına varmaları ve tartışmaları sağlanabilir. Öğrenciler çalışma, düzenlilik, eğitim ve azim konusunun önemini fark ederler. Sonuç olarak öğretmenin mesajı değişmedi ancak mesajı aktarma biçimi değişmiş oldu. Öğretmen bir düşünceyi farklı açıdan görmeyi sağlayan video, kitap, tanık veya deneyimi öğrencilerle paylaştı. Ardından çeşitli sorular sordu. Öğrencilerin bizzat kendilerinin farkına varmalarını sağladı ve üçüncü kişi kanalıyla eğitsel mesajı iletmiş oldu.

Sonuç olarak, eğitsel iletişim önemli bir güçtür. Düşünme, anlama, öğrenme, bilgilenme, etkileşme, eğlenme, dinlenme gibi çeşitli süreçlerin temelini oluşturmaktadır. Bilginin aktarılması, becerilerin geliştirilmesi ve bireylerin geleceğe hazırlanmasında hayati bir rol oynamaktadır. Bu sürecin en önemli aktörü öğretmendir. Öğretmen öğrencileri iyi tanımak, etkileyerek yönlendirmek ve gerekli rehberliği yapmak için eğitsel iletişime başvurmaktadır. Farklı eğitsel iletişim türlerini, etkili teknikleri ve engelleri anlamak, bunları uygulamak, öğretme ve öğrenme çalışmalarına doğrudan katkı sağlamaktadır. Bu durum öğrenci başarısını artırmakta ve geleceğine yön vermektedir.

Kaynak Güneş, F. (2015). Sınıf Yönetimi Yaklaşım ve Modeller, Ankara: Pegem A. Yay.

GÜLİSTAN'IN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

چنانکه دست بدست آمده است ملك بما
بدست های دکر همچنین بخواهد رفت

Saltanat elden ele bize kadar nasıl geldiyse,
başka ellere de öyle gidecek.

(Şeyh Sâdî)

MEMLEKET SULTANA MÜLK DEĞİL

Sultanın sözünü dinlesin varsa eğer ibret alacak,
O der ki: "Bugün padişah benim, yarın başkası olacak."

(Ahmet Sevgi)

BİR KÖYÜN HİKÂYESİNDEN ANADOLU'NUN İMKÂNLARINA: BARBAROS

SERPİL YALÇINKAYA

Kimi zaman tatil amacıyla bir belde gidersiniz, hatıralarınızda yer etmesi için sokaklarını, plajlarını, manzarasını çeker ve güzel anılarla dönersiniz.

Geçtiğimiz Eylül ayının sonunda Barbaros Köyü'ne gittiğimde, köyün sokaklarını dolaşırken ve köy hakkında konuşurken aklımda kalan şey yalnızca gördüğüm evler, küçük işletmeler ya da köyün kendine özgü havası olmadı. Bir köyün kendi değerlerini nasıl yaşatabileceği, insanlarını nasıl bir araya getirebileceği ve zaman içinde değişen şartlar karşısında kendine nasıl yeni yollar açabileceği üzerine de düşündüm.

Barbaros, İzmir'in Urla ilçesine bağlı bir köy. Sakin sokakları, taş evleri, yöresel lezzetleri ve küçük işletmeleriyle insanın zaman geçirmek isteyeceği yerlerden biri. Fakat Barbaros'u asıl ilginç kılan, bütün bunların ötesinde, köyün kendi kültürünü ve üretim geçmişini görünür kılmak için geliştirdiği çalışmalar oldu.

Bir köyün kendine özgü değerleri olabilir. Fakat bu değerlerin yaşatılması, yalnızca geçmişten bugüne ulaşmasıyla mümkün değil. İnsanların onları sahiplenmesi, gündelik hayatın bir parçası hâline getirmesi ve yeni kuşaklara aktarabilmesi gerekiyor. Barbaros'un hikâyesi de bu açıdan üzerinde durmaya değer.

Tarlalardan köy sokaklarına inen oyuklar

Barbaros denildiğinde akla ilk gelen etkinliklerden biri Oyuk Festivali. Köyde korkuluklara "oyuk" deniliyor. Ancak burada söz konusu olan, tarlalarda kuşları uzak tutmak için kullanılan sıradan korkuluklardan biraz daha fazlası.

Köyün farklı noktalarına yerleştirilen, insan boyutlarına ulaşan bu figürler köylülerin el emeğiyle hazırlanıyor. Her birinin kendine özgü bir görünümü, bazen mizahi bazen düşündürücü bir mesajı var. Bazıları insanı gülümsetirken bazıları da durup düşünmeye çağırıyor. Bir bakıma, sokaklara yerleştirilmiş küçük sanat eserleri gibiler.

Peki, neden korkuluklar?

Festivalin çıkış noktası, tarımsal üretimin azalmasına dikkat çekmek. Hikâye de bu durumu anlatan eğlenceli bir düşünce üzerine kurulmuş: Tarlalarda ekim yapılmadığı için bekleyecek yer bulamayan korkuluklar köye geliyor. Bir bakıyorlar ki yalnızca tarlalar değil, üretim alışkanlıkları da değişmiş. Bunun üzerine köylüleri yeniden üretime çağırmak için harekete geçiyorlar. İzmir Büyükşehir Belediyesinin festivalle ilgili haberinde de bu anlatı ve tarımsal üretime dikkat çekme amacı yer alıyor.

Bu hikâyenin hoşuma giden tarafı, önemli bir meseleyi anlatmak için insanlara uzun uzun nasihat verilmemesi. Tarımın gerilemesi, tarlaların boş kalması ve köyden göç gibi ciddi konular, herkesin anlayabileceği yaratıcı bir fikir üzerinden anlatılıyor. Üstelik bu fikir yalnızca bir afişte ya da festival duyurusunda kalmıyor; köyün sokaklarına taşınıyor.

Oyuk Festivali 2016 yılında başlamış. Dolayısıyla festivalin 2026 yılı itibarıyla on yıllık bir geçmişi bulunuyor.

Festival kapsamında oyuk yarışmaları, yerel lezzetler, el işi ürünleri ve çeşitli kültürel etkinlikler de düzenleniyor. Böylece korkuluklar yalnızca birer görsel unsur olmaktan çıkıyor; köydeki insanların birlikte üretmesine, el becerilerini sergilemesine ve ziyaretçilerle buluşmasına vesile oluyor.

Burada önemli bir ayrıntı var: Tarımın gerilemesine dikkat çekmek için yapılan bir etkinliğin kendisi, köyde yeni bir hareketlilik yaratıyor. Ancak asıl mesele, festival günlerinde sokakların kalabalıklaşması değil. Bu ilginin köyün

üretimine, yerel ekonomisine ve tarımla kurduğu ilişkiye ne ölçüde katkı sağladığı.

Tarımın değişmesi, köyün geleceğini de değiştiriyor

Barbaros'ta yaptığım görüşmede tarımdaki değişim ve tütün üretiminin geçmişi de konuşuldu. Köyün tarımsal yapısının zaman içinde değişmesi, üretimin eski gücünü kaybetmesi ve bu değişimin köy hayatına etkileri üzerinde duruldu. Bunları konuşurken, tarımın yalnızca ekonomik bir faaliyet olmadığını bir kez daha düşündüm.

Bir köyde tarım gerilediğinde yalnızca tarlalar boş kalmıyor. Üretime bağlı iş imkânları azalıyor, gençlerin köyde kalma ihtimali zayıflıyor, bazı gelenekler ve gündelik alışkanlıklar da zamanla kaybolabiliyor. Tarımsal üretimle şekillenmiş bir yaşamın yerini başka faaliyetlerin alması, köyün bütün yapısını etkileyebiliyor.

Elbette her köyün geçmişteki üretim biçimini aynen sürdürmesi mümkün olmayabilir. Ekonomik koşullar, tarım politikaları, maliyetler ve insanların geçim ihtiyaçları değişiyor. Burada önemli olan, yaşanan değişimi bir kayıp gibi görmek yerine, köyün elindeki imkânları yeniden değerlendirebilmek.

Barbaros'un oyukları da bu açıdan anlamlı. Korkulukların hikâyesi, geçmişe dönüp her şeyin eskisi gibi olmasını istemekten çok, üretimin ve tarım kültürünün unutulmaması gerektiğini hatırlatıyor. Bir festivalin tek başına tarımsal sorunları çözemeyeceği açık. Fakat bir meseleyi görünür kılması, insanları bir araya getirmesi ve yeni fikirlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlaması küçümsenecek bir şey değil.

Bence başka köyler için de düşünülebilecek ilk adım burada başlıyor: Önce kendi sorunlarını ve imkânlarını birlikte konuşmak, ardından bunlara uygun çözümler aramak.

Çat Kapı Evleri: Bir köyün misafirperverliği ve geçim yolu

Barbaros'ta dikkatimi çeken bir başka uygulama da Çat Kapı Evleri. Bu evlerin kapısında "Umduğunu değil bulduğunu ye, iç, öde" yazıyor. Uygulamanın mantığı oldukça sade: Ziyaretçi bir evin kapısından içeri giriyor, ev sahibinin hazırladığı yiyecek ve içeceklerden ikram ediliyor, ardından gönlünden kopan ya da karşılıklı uygun görülen bir ödeme yaparak ayrılıyor.

İlk bakışta basit bir misafirperverlik örneği gibi görünebilir. Fakat biraz düşününce, burada başka bir şey daha var: Köyün insanları kendi evlerini, mutfaklarını ve gündelik yaşamlarını ziyaret-

çilerle paylaşıyor. Gelen kişi yalnızca bir işletmede yemek yemiyor; bir evin avlusuna, köyün sofrasına ve yerel yaşamın bir parçasına konuk oluyor.

Üstelik bu, ev sahibine de bir gelir sağlayabiliyor. Yani kültürel bir alışkanlık, aynı zamanda küçük ölçekli bir ekonomik faaliyete dönüşüyor. Köyün insanı yalnızca dışarıdan gelen ziyaretçiyi ağırlayan kişi değil; kendi imkânlarını değerlendiren, ürettiğini paylaşan ve emeğinin karşılığını almaya çalışan bir özne hâline geliyor.

Bu örnek oldukça önemli. Çünkü bazen bir evin kapısını açmak, yerel bir yemeği tanıtmanın, el emeği bir ürünü satmaya çalışmanın veya köyünün hikâyesini anlatmanın da ekonomik ve kültürel açıdan anlamlı olabileceğini görüyoruz…

İnsanları bir araya getiren bir köy

Barbaros'ta yaptığım görüşmede köyün eğitim durumuyla ilgili de bir bilgi paylaşıldı. Görüştüğüm muhtar azası, okuryazarlık oranının yüzde 99'un üzerinde olduğunu ve çocukların yükseköğrenime devam ettiğini söyledi.

Köyde yaz aylarında açık hava sineması düzenlendiğini de öğrendim. İnsanlar filmi izlemek için bir araya geliyor; haşlanmış ya da patlatılmış mısır, çekirdek gibi atıştırmalıklar kadınlar tarafından hazırlanıyormuş. Köy halkının birlikte vakit geçirmek, aynı yerde buluşmak ve ortak bir deneyim yaşama gayretini çok takdir ettik.

Bugün pek çok yerde insanların bir araya gelmesini sağlayacak alanlar ve etkinlikler üzerine konuşuyoruz. Barbaros'taki açık hava sineması gibi uygulamalar, bunun mutlaka pahalı ya da karmaşık organizasyonlarla yapılması gerekmediğini gösteriyor. Bir perde, bir film ve birlikte vakit geçirmeye istekli insanlar… Karşımızda kanlı canlı resmen yaşayan bir köy gördük.

İnsanların birbirleriyle kurduğu ilişki, ortak etkinlikler düzenleyebilmesi, çocukların ve gençlerin kendilerini o yerin bir parçası olarak hissetmesi ne kadar da önemli. Köyde derneklerin, ortak etkinliklerin ve kültürel çalışmaların bulunması, bu birlikteliği besleyebilecek bir zemini de oluşturuyor.

Buradan hareketle aklıma şu soru geliyor: İnsanların bir araya gelip kendi köyleri için fikir geliştirebilecekleri alanlar neden daha fazla olmasın?

Ya da İç Anadolu'nun köyleri kendi hikâyelerini nasıl anlatabilirler?

Barbaros'ta gördüklerim bana en çok bu soruyu düşündürdü. Her köyün kendine özgü bir geçmişi, üretim biçimi, kültürü ve imkânı var. Dolayısıyla her

yerde aynı festivali düzenlemek ya da her köyü turizm merkezine dönüştürmeye çalışmak doğru bir yaklaşım olmaz. **Önemli olan, her yerin kendine ait hikâyesini bulabilmesi.**

Bunun için öncelikle köyün insanlarını bir araya getirmek gerektiğini düşünüyorum. Muhtar, gençler, kadınlar, çiftçiler, esnaf, öğretmenler, yerel sanatçılar, köyde yaşayan yaşlılar ve üniversite öğrencileri… Herkesin söyleyecek bir sözü, fark ettiği bir sorun ya da değerlendirilmesini istediği bir imkân olabilir.

Örneğin bir köyde geleneksel tarım yöntemleri hâlâ biliniyor olabilir. Başka bir köyde dokumacılık, el sanatları, yemek kültürü ya da geçmişten kalan mimari yapılar öne çıkabilir. Bir başka yerin doğal güzellikleri, jeolojik oluşumları, yürüyüş rotaları veya tarihî geçmişi değerlendirilebilir. Bazı köyler için kültürel etkinlikler uygunken bazıları için tarımsal üretimi geliştirmek, yerel ürünleri pazarlamak ya da çocuklara yönelik eğitim çalışmaları düzenlemek daha anlamlı olabilir.

Bunları belirlemenin belki de en sağlıklı yolu, köy hakkında kararların yalnızca köyün dışında alınmaması. Köyde yaşayan insanlara ne istediklerini, neyi korumak istediklerini ve hangi sorunları çözmeye çalıştıklarını sormak gerekiyor. Çünkü bir yerin gerçek hikâyesini en iyi bilenler, orada yaşayan insanlar.

Daha sonra belediyeler, üniversiteler, ilgili bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve yerel kalkınma kurumları bu fikirlerin geliştirilmesine destek olabilir. Üniversiteler araştırma ve eğitim çalışmaları yapabilir; belediyeler mekân, tanıtım ve organizasyon desteği sağlayabilir; ilgili kurumlar yerel üreticilerin ürünlerini pazarlayabilmesi veya küçük ölçekli girişimler geliştirebilmesi için imkânlar oluşturabilir.

Barbaros örneğinden çıkarılabilecek en önemli düşüncelerden biri bence bu: Bir köyün gelişmesi için önce kendi insanının, kültürünün ve imkânlarının farkına varması gerekiyor.

Konya'nın ve Anadolu'nun elindeki değerler

Aslında bu düşünce için çok uzağa gitmeye gerek yok. Konya ve çevresinde

bile birbirinden farklı özellikleriyle öne çıkan yerler var. Bunların her biri, yerel değerlerin nasıl korunabileceği ve geleceğe nasıl taşınabileceği konusunda farklı fikirler verebilir.

Konya'nın Çumra ilçesindeki Çatalhöyük, bunların başında geliyor. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bu arkeolojik alan, yalnızca Konya'nın değil, insanlık tarihinin de önemli miraslarından biri. Doğu Höyüğünde MÖ 7400 ile 6200 yılları arasına tarihlenen 18 yerleşim katmanı bulunuyor. Bu katmanlar, insanların yerleşik hayata ve tarıma geçişine ilişkin önemli bilgiler sunuyor.

Çatalhöyük'ün değerini anlatırken yalnızca geçmişte burada yaşamış insanlardan söz etmekle yetinmemek gerektiğini düşünüyorum. Bu mirasın çocuklara, gençlere ve ziyaretçilere nasıl anlatıldığı da önemli. Arkeoloji, tarih, sanat ve tarım üzerine eğitim çalışmaları; çocuklara yönelik atölyeler, yerel halkın katılabildiği kültürel etkinlikler, bu tarihî birikimin daha geniş kesimlerle buluşmasını sağlayabilir.

Bir başka örnek, Konya'nın Hüyük ilçesindeki Sonsuz Şükran Köyü. Sanat ve kültür insanlarını Anadolu'nun kültürüyle buluşturmayı amaçlayan bu oluşum, kerpiç mimarisi ve sanatla kurdu-

ğu ilişkiyle belki alanında tek.

İzmir'in Şirince bölgesindeki Nesin Matematik Köyü de farklı bir örnek. 2007 yılında matematik eğitimi amacıyla kurulan yapı, zaman içinde felsefe ve sanat etkinliklerini de içine alan bir eğitim ortamına dönüştü.

Çatalhöyük arkeolojik mirasıyla, Sonsuz Şükran Köyü sanat ve mimariyle, Nesin Matematik Köyü ise eğitimle öne çıkıyor. Her biri kendi imkânına göre bir yol geliştirmiş. Başka köylerin de kendi özelliklerine uygun yollar bulması neden mümkün olmasın.

Konya Büyükşehir Belediyesinin öncülüğünde yürütülen Konya Karapınar Jeoparkı Projesiyle de bu yazı için araştırma yaparken karşılaştım. Meke Maarı, Acıgöl ve kumul alanları gibi doğal ve jeolojik oluşumların tanıtılması, korunması ve jeoturizm potansiyelinin değerlendirilmesini hedefleyen bir proje olduğundan bahsediliyor. Ekim 2026'da düzenlenen ilk Jeokamp etkinliğinde de bu doğal mirasın farklı etkinliklerle tanıtılması amaçlanmış.

Yine Menemen Uluslararası Çömlek Festivali ise başka bir yolu gösteriyor. Eylül 2026'da beşincisi düzenlenen festivale 45 ülkeden sanatçı ve akademisyenlerin katıldığı bildiriliyor. Etkinliklerde çömlek ustaları ve seramik sanatçıları bir araya gelmiş; atölyeler, sergiler ve çeşitli gösteriler düzenlenmiş. Oldukça kapsamlı bir etkinlik olsa gerek.

Barbaros'un korkulukları, Karapınar'ın jeolojik mirası ve Menemen'in çömlekçiliği… Her biri farklı özellikleriyle ortaya çıkıyor ama her birinde ortak bir nokta var: Bir yerin kendine özgü değerini fark etmek, onu korumak ve başkalarıyla paylaşmanın yollarını aramak. Anadolu'da bunun için değerlendirilebilecek çok sayıda değer bulunduğunu düşünüyorum. Bazı yerlerde geleneksel üretim biçimleri, bazılarında doğal miras, bazılarında tarihî yapılar veya sözlü kültür öne çıkabilir.

Barbaros'un 2025 yılında Birleşmiş Milletler Turizm Örgütü (UN Tourism) tarafından "En İyi Turizm Köyü" seçilmesi de bütün bu çalışmaların daha geniş ölçekte fark edilmesi bakımından önemli. Program, kırsal kalkınmayı ve toplum refahını desteklemeyi amaçlıyor. İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün açıklamasında Barbaros'un yerel üretime verdiği önem, toplumsal dayanışması, doğal kaynakları koruma yaklaşımı ve geleneksel yaşam biçimini turizmle buluşturması öne çıkarılıyor.

Oyuk Festivali, Çat Kapı Evleri, el yapımı ürünler, yöresel yemekler ve zeytin-

yağı üretimi… Yaşayan bir köy, Üreten bir köy ve anlatan bir köy…

İşte Barbaros, bir köyün kendi imkânlarından hareketle nasıl bir yol geliştirebileceğini gösteren en iyi örneklerden birisi.

Anadolu'nun köylerinde anlatılmayı bekleyen pek çok hikâye olduğuna inanıyorum. Belki bazıları hiç fark edilmemiş, bazıları zamanla unutulmaya başlamış, belki sıradan algılanmaya başlandığı için değerinin ne kadar büyük olduğu düşünülmemiştir. Oysa bazen bir yemek, bazen bir zanaat, bazen eski bir yapı, bazen de insanların birlikte gerçekleştirdiği küçük bir etkinlik, bir yerin kendine özgü kimliğini anlatabilir.

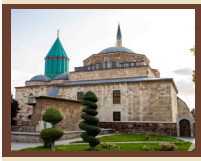
Bence asıl mesele, diğer köylerin de kendi Barbaros'unu, yani kendine özgü değerlerini ve imkânlarını keşfetmesi. Bunun için de önce o köyde yaşayan insanların bir araya gelmesi, birbirini dinlemesi, desteklemesi ve yetkili mercilere bu şekilde ulaşması gerekiyor.

Çünkü bir köyün geleceği yalnızca sahip olduğu doğal güzelliklere, tarihî mirasa ya da ekonomik kaynaklara bağlı değil. O değerleri fark eden, koruyan, geliştiren ve geleceğe taşımak isteyen insanlarına da bağlı diye düşünüyorum.

Kaynakça

1. İzmir Büyükşehir Belediyesi
2. İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
3. Konya Büyükşehir Belediyesi

MESNEVİ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

ای بسا کارا که اول صعب کشت
بعد از آن بکشاده شد سختی کذشت

Nice işler vardır ki ilk önce güç görünür de sonradan kolaylaşır, o güçlük geçer gider.

(Hz. Mevlânâ)

ÖNCE ZORLUK

Her iş, başlangıçta elbette biraz zor görünür,
Karanlık öncedir, zulmetten sonra nur görünür.

(Ahmet Sevgi)